

Politechnika Wrocławska

Architektura Systemów Komputerowych

Wykład 6

Dr inż. Radosław Michalski

Katedra Inteligencji Obliczeniowej, Wydział Informatyki i Zarządzania
Politechnika Wrocławska

Wersja 1.1, wiosna 2018

Źródła i licencja

Najbardziej aktualna wersja tego wykładu znajduje się tu:

<https://github.com/rmhere/lecture-comp-arch-org>

Opublikowany jest on na licencji Creative Commons Attribution NonCommercial ShareAlike license 4.0 (**CC BY-NC-SA 4.0**).

Zawartość tego wykładu

Jak podejrzeć kod asemblera?

Architektura RISC

Architektura MIPS

Jak podejrzeć kod asemblera?

Przykładowy kod źródłowy C++ i asembler (x64)

Założmy, że kod źródłowy programu napisano w C++. W jaki sposób można sprawdzić jak będzie wyglądać jego postać w języku asemblera?

hello.cc:

```
#include <iostream>
int main() {
    std::cout << "Hello World!" << std::endl;
    return 0;
}
```

```
$ g++ -O2 -S hello.cc -o hello.asm
```


Architektura RISC

Wprowadzenie

- ▶ architektura CISC
 - ▶ instrukcje bardziej złożone
 - ▶ zmienna długość instrukcji
 - ▶ więcej cykli procesora na wykonanie jednej instrukcji
- ▶ architektura RISC
 - ▶ instrukcje prostsze i stałej długości
 - ▶ szybsze wykonanie elementarnych instrukcji
- ▶ obecnie rozróżnienie nie jest już tak oczywiste

Architektura RISC

Rys historyczny

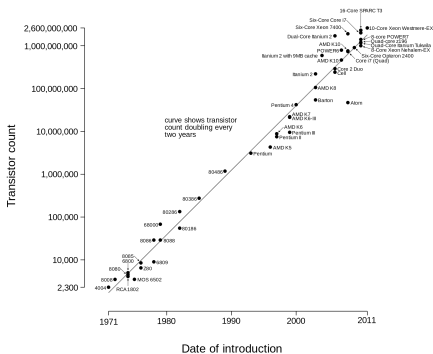
- ▶ wczesne próby uproszczenia zestawu instrukcji:
 - ▶ CDC 6600 (Seymour Cray, 1964)
 - ▶ IBM 801 (John Cocke, 1975 - 1980)
- ▶ projekt VLSI organizacji DARPA
 - ▶ w latach 70-tych procesor składał się ze 100,000 tranzystorów
 - ▶ cel: automatyzacja procesu projektowania procesorów
 - ▶ efekty projektu: stacje robocze CAD (Stanford University Network), ustandaryzowana specyfikacja Unix (Berkeley Software Distribution), Berkley RISC, Stanford MIPS

Architektura RISC

Liczba tranzystorów, prawo Moore'a

Liczba tranzystorów - przeczytaj tę stronę Wikipedii

Microprocessor Transistor Counts 1971-2011 & Moore's Law

Architektura RISC

Architektury RISC (ISA)

▶ Systemy low end i mobilne

- ▶ ARM®
- ▶ MIPS™
- ▶ Hitachi™ SuperH
- ▶ Atmel® AVR®
- ▶ RISC-V
- ▶ Tensilica Xtensa®

▶ Systemy high end

- ▶ MIPS™
- ▶ IBM® Power®
- ▶ Oracle® SPARC®
- ▶ HP® PA-RISC
- ▶ DEC™ Alpha
- ▶ RISC-V

Architektura RISC

RISC-V - darmowa i otwarta ISA RISC

- ▶ projekt zapoczątkowany w 2010 roku
- ▶ powstał na University of California, Berkeley, US
- ▶ cel: mała i szybka architektura o niewielkim zużyciu energii
- ▶ licencja BSD

Architektura RISC

Popularne ISA

Film

Engineering8 - Top 10 Popular CPU Instruction Set Today

Architektura MIPS

Historia

- ▶ **Microprocessor without Interlocked Pipeline Stages - MIPS™**
- ▶ zapoczątkowana na Uniwersytecie Stanforda - John L. Hennessy (1981)
- ▶ komercjalizacja przez MIPS Computer Systems (później MIPS Technologies)
- ▶ pierwszy układ: R2000 (1985)
- ▶ w 2013r. Imagination Technologies przejęło MIPS Technologies
- ▶ w 2017r. Imagination Technologies odsprzedało gałąź MIPS firmie Tallwood MIPS Inc.

Architektura MIPS

Założenia architektury

- ▶ zestaw prostych instrukcji
- ▶ podejście load and store
- ▶ proste kodowanie instrukcji
- ▶ przetwarzanie potokowe (ang. *pipelining*)

Architektura MIPS

Gdzie ją można znaleźć?

- ▶ systemy wbudowane:
 - ▶ Nintendo® 64 - NEC VR4300 (bazuje na MIPS R4300i)
 - ▶ Sony® PlayStation® 2 - MIPS R5900 "Emotion Engine"
 - ▶ Sony® PSP® - MIPS R4000
- ▶ superkomputery:
 - ▶ SGI® Challenge (R4400, R8000, R10000)

Architektura MIPS

Specyfikacja - MIPS64

- ▶ rejestry
 - ▶ 32 64-bitowe rejestry ogólnego przeznaczenia
 - ▶ 32 64-bitowe rejestry zmiennoprzecinkowe
 - ▶ rejestry specjalne, np. rejestr statusu zmiennoprzecinkowego
- ▶ typy danych:
 - ▶ 8, 16, 32, 64 bity dla liczb całkowitych
 - ▶ 32 bity pojedynczej precyzji dla liczb zmiennoprzecinkowych
 - ▶ 64 bity podwójnej precyzji dla liczb zmiennoprzecinkowych
- ▶ typy adresowania:
 - ▶ immediate (liczba wprost)
 - ▶ rejestr
 - ▶ base displacement (przesunięcie)
 - ▶ pamięć adresowana adresami 64-bitowymi
- ▶ **w MIPS32 rejestry mają rozmiar 32 bitów**

Architektura MIPS

Instrukcje

- ▶ load and store
 - ▶ do każdego rejestru ogólnego przeznaczenia można załadować dane z pamięci (load) lub je z niego pobrać (store)
- ▶ jednostka arytmetyczno-logiczna (ALU)
 - ▶ instrukcje rejestr-rejestr
- ▶ gałęzie i skoki
 - ▶ wszystkie odgałęzienia są warunkowe (porównanie instrukcji porównuje dwa rejestry)
- ▶ liczby zmiennoprzecinkowe
 - ▶ format IEEE 754

Architektura MIPS

Przetwarzanie potokowe (pipeline processing)

- ▶ kluczowe rozwiązanie do uczynienia procesorów szybkimi
- ▶ wiele instrukcji realizowanych jest jednocześnie
- ▶ każdy krok w potoku wykonuje część operacji instrukcji (etap lub segment)
- ▶ czas przetwarzania segmentu potoku wynosi na ogół cykl procesora
- ▶ zakładając idealne warunki, czas przetwarzania instrukcji w procesorze z przetwarzaniem potokowym wynosi tyle ile na procesorze bez potoków podzielonym przez liczbę segmentów

Architektura MIPS

Przetwarzanie potokowe w RISC

Klasyczny potok RISC:

- ▶ pobranie instrukcji - instruction fetch (IF)
- ▶ dekodowanie instrukcji - instruction decode/register fetch (ID)
- ▶ wykonanie - execute (EX)
- ▶ dostęp do pamięci - memory access (MEM)
- ▶ zapis do rejestrów - register writeback (WB)

Architektura MIPS

RISC pipeline - schemat

Instr No.	Pipeline Stage						
1	IF	ID	EX	MEM	WB		
2		IF	ID	EX	MEM	WB	
3			IF	ID	EX	MEM	WB
4				IF	ID	EX	MEM
5					IF	ID	EX
Clock Cycle	1	2	3	4	5	6	7

Architektura MIPS

MIPS64 i MIPS32 - specyfikacje

MIPS64

- ▶ Introduction
- ▶ Volume I-A: Introduction to the MIPS64 Architecture
- ▶ Volume II-A: The MIPS64® Instruction Set Reference Manual

MIPS32

- ▶ Introduction
- ▶ Introduction to the MIPS32 Architecture
- ▶ The MIPS32 Instruction Set
- ▶ MIPS32 Instruction Set Quick Reference

Architektura MIPS

Zestaw instrukcji MIPS32

Instrukcje

- ▶ długość: stała, 32 bity
- ▶ rodzaje: trzy rodzaje instrukcji: R, I, J
- ▶ implementacja sprzętowa lub pseudoinstrukcje

Architektura MIPS

Rodzaje instrukcji

- ▶ **R-type** - instrukcje dot. rejestrów
- ▶ **I-type** - instrukcje dot. wartości podawanych bezpośrednio
- ▶ **J-type** - skoki

Architektura MIPS

R-type - operacje na rejestrach

- ▶ najbardziej złożony rodzaj
- ▶ pracują tylko na rejestrach (wskazujemy ich adresy)

B_{31-26}	B_{25-21}	B_{20-16}	B_{15-11}	B_{10-6}	B_{5-0}
opcode	rejestr s	rejestr t	rejestr d	przesunięcie	funkcja

Tabela 1: Instrukcja R-type

- ▶ `add $rd, $rs, $rt`
- ▶ $R[d] = R[s] + R[t]$
- ▶ 6-bitowy opcode?

Architektura MIPS

I-type - operacje bezpośrednie

B_{31-26}	B_{25-21}	B_{20-16}	B_{15-0}
opcode	rejestr s	rejestr t	immediate

Tabela 2: Instrukcja I-type

- ▶ `addi $rd, $rs, immed`
- ▶ $R[t] = R[s] + \text{immed}$

Architektura MIPS

J-type - jump (skoki)

B_{31-26}	B_{25-0}
opcode	target

Tabela 3: J-type instruction

- ▶ j target
- ▶ $PC \leftarrow PC_{31-28} \text{ IR}_{25-0} \text{ 00}$
- ▶ PC (program counter) - rejestr, w którym wskazuje się adres instrukcji do wykonania.
- ▶ aktualizacja PC poprzez wykorzystanie czterech jego bitów, następnie 26 bitów podanych w instrukcji uzupełnionych o dwa zera (łącznie 32 bity)

Architektura MIPS

Polecane materiały wideo

- ▶ EngMicroLectures - History of ISAs
- ▶ MR Trick - How a CPU is made
- ▶ Computer History Museum - MIPS: Risking It All on RISC

RISC and MIPS architectures

Źródła i polecane materiały

- ▶ Imagination Technologies Limited, *MIPS32 Architecture*, Hertfordshire, UK (dokumentacja techniczna)
- ▶ M. Esponda and R. Rojas, *"The RISC Concept - A Survey of Implementations"*, Freie Universitat Berlin, Berlin, Germany (raport)
- ▶ K. Keville, *"Introduction to RISC-V"*, R&D Labs at MIT, 2016 Stanford HPC Conference (video)
- ▶ J. Kwiatkowski, *"Computer Architecture and Organization"*, Wrocław University of Science and Technology (materiały do kursu)